

Ivan Macut
MJEŠOVITE ŽENIDBE – IZAZOV CRKVI

UVODNE NAPOMENE

384

Služba Božja 3/4 114.

Kada je riječ o ženidbama između katolika te pripadnika drugih kršćanskih Crkava ili crkvenih zajednica ili, pak, ženidbe katolika i nekrštenih osoba, onda odmah na početku treba reći kako postoji jasno razgraničenje između *mješovite ženidbe* te *ženidbe s različitošću vjere*. Kod prve (mješovita ženidba) radi se o sklapanju ženidbe između katolika i krštenog nekatolika, a kod druge (različitost vjere) radi se o ženidbi između katolika te osobe koja nije krštena. Nadalje, mješovite ženidbe traže *osobitu pozornost* i supružnika i dušobrižnika, dok ženidbe različitosti vjere traže *još veću pozornost*. *Katekizam Katoličke crkve* kaže slijedeće: *Različita vjeroispovijest supružnika ne predstavlja nesavladivu zapreku za ženidbu, ukoliko im uspije povezati što je svako od njih primilo u vlastitoj zajednici, i jedno od drugoga naučiti na koji način svako od njih živi svoju vjernost Kristu. Ali ipak ne treba omalovažiti teškoće mješovitih ženidbi. One proizlaze iz činjenice da podjela među kršćanima još nije prevladana. Supruzi se izlažu opasnosti da drama kršćanske nesloge odjekne i unutar njihova doma. Različitost vjere može te teškoće samo povećati. Vjerska razmimoilaženja, drugačije poimanje ženidbe i drugačije religijsko mišljenje i osjećaj mogu biti izvorom bračnih napetosti, osobito glede odgoja djece. Tada se može javiti i napast: vjerska ravnodušnost (br.1634).*

U ovom ćemo se kratkom razmišljanju osvrnuti ponajprije na uvjete koje je u Katoličkoj crkvi potrebno ispuniti kako bi mješovita ženidba uopće bila dopuštena te, nakon toga, osvrnuti ćemo se i na probleme, izazove i poteškoće koje nalazimo u mješovitim ženidbama, dok ćemo probleme i poteškoće, ali i izazove, ženidbi različitosti vjere ostaviti za neku drugu prigodu. Naime, iznimno je bitno da Crkva jasno kaže i svojim članovima, ali i drugima, koji su razlozi zbog kojih se ona takvim ženidbama

protivi te o stvarnim problemima i poteškoćama koje iz takvi ženidbi prije ili kasnije proizlaze.

1. UVJETI ZA DOPUŠTENOST MJEŠOVITIH ŽENIDBI

Mješovite ženidbe oduvijek su predstavljale složeno pitanje te se njima u Katoličkoj crkvi pristupalo, ali i danas pristupa, s posebnim oprezom. Da je tome tako svjedoči nam i činjenica da Katolička crkva radije odvraća svoje članove, nego savjetuje sklapanje takvih ženidbi. Ipak, potrebno je, također, istaknuti kako Katolička crkva ne brani sklapanje takvih ženidbi ukoliko se poštuju točno određena pravila za sklapanje ženidbe toga tipa. Tako *Zakonik kanonskog prava* u kanonu 1124 jasno kaže: *Ženidba između dviju krštenih osoba od kojih je jedna krštena u Katoličkoj crkvi ili je u nju primljena poslije krštenja i koja nije od nje formalnim činom otpala, a druga pripada Crkvi, ili crkvenoj zajednici koja nema potpunog zajedništva s Katoličkom crkvom, zabranjena je bez izričite dozvole mjerodavne vlasti.* Budući da je pravo na ženidbu prirodno pravo čovjeka od ove je zapreke u Katoličkoj crkvi moguće dobiti oprost ukoliko obje stranke u postupku sklapanja ženidbe ispune slijedeće uvjete:

a) Katolička strana mora svjesno i slobodno izjaviti da je spremna otkloniti opasnosti otpada od vjere te dati obećanje da će učiniti sve što je u njezinoj moći kako bi sva djeca bila krštena i odgojena u Katoličkoj crkvi;

b) Druga strana u ženidbi mora biti obaviještena o onim obećanjima koja je katolička strana dala kako bi bila svjesna obećanja i obveza svojega katoličkoga partnera;

c) Obje strane trebaju biti poučene o svrhama i bitnim svojstvima ženidbe koje niti jedna niti druga stranka u ženidbi ne smije isključiti.

Očito je, dakle, da sklapanje mješovite ženidbe slijedi malo drugačiju i složeniju proceduru nego što je to običaj kada ženidbu sklapa dvoje punopravnih članova Katoličke crkve. Već nam ova činjenica zorno svjedoči kako se ovdje radi o delikatnoj situaciji te da joj je potrebno doista pristupiti s mnogo opreza i to ne samo stranke u ženidbi, nego i svećenici koji se susretnu s njima te ih trebaju pripremiti za slavlje sakramenta ženidbe te i nadalje s posebnom pozornošću i pastoralnom osjetljivošću pratiti na njihovom zajedničkom bračnom putu.

Međutim, unatoč i dobroj pripremi i dobroj volji supružnika, treba otvoreno priznati kako postoje određene poteškoće koje se, možemo reći gotovo i redovito javljaju kod mješovitih ženidbi, te ćemo nešto o tim poteškoćama sada i reći.

2. POTEŠKOĆE MJEŠOVITIH ŽENIDBI

Kada otvorimo pobudnicu pape Ivana Pavla II. *Familiaris consortio* onda možemo vrlo jasno pročitati kako pitanje i problematiku mješovitih ženidbi papa smješta pod naslov *Obiteljski pastoralu teškim slučajevima*. Ova nam činjenica, također, svjedoči da iskustvo Katoličke crkve s mješovitim ženidbama nije uvijek pozitivno te da u njima nastaje mnogo više problema i poteškoća za katoličku stranu, nego kada se radi o redovitoj ženidbi između dvije katoličke strane. Osim toga, i nedavni radni dokument (*Instrumentum Laboris*), kao priprema za biskupsku sinodu, također, govori o potrebi posebne pastoralne zauzetosti i brige, ali, također, i o potrebi da se pastoralne djelatnike i svećenike na poseban način osposobi za djelovanje i rad s mješovitim ženidbama.

Što se tiče poteškoća kod mješoviti ženidbi, potrebno je ponajprije poći od same pripreme za takvu ženidbu. Naime, priprava treba uključivati obje strane, u ovom slučaju i onu koja nije katolik, za sklapanje sakramenta ženidbe. Dakle, na pripremu za mješovitu ženidbu trebali bi oboje zaručnika dolaziti po mogućnosti zajedno kako bi se i katolička, ali i nekatolička strana mogli što bolje upoznati s katoličkim učenjem i pogledom na sakrament ženidbe. Istina je da često i katolička strana nije dovoljno poznata s onim što Katolička crkva uči o ženidbi te je potrebno da se na poseban način katoličku stranu upozna, upozori i izloži joj se sve što Crkva od nje kao od svoga člana u budućem braku očekuje i što je ono što će ona trebati obećati prije sklapanja istoga. Isto tako, i nekatolička strana upoznat će te iste zahtjeve kako bi bila svjesna kako je njezin budući supružnik obećao nešto te da ona kao nekatolik sa svoje strane, nakon sklapanja ženidbe ne bi smjela dovoditi u pitanje obećanje svog partnera katolika ili mu, pak, izričito zabranjivati ili ga ucjenjivati napuštanjem radi danih obećanja.

Nadalje, treba istaknuti kako kod priprave budućih supružnika mogu sudjelovati i katolički svećenik i svećenik druge

Crkve ili crkvene zajednice, a sve s ciljem kako bi se mladenci što bolje pripravili za sakrament ženidbe. Ono što je zabranjeno jest da se vjenčanje s privolom slavi i na jednom i na drugom obredu. Dopušten je samo jedan vjerski obred s privolom. Tako na primjer ukoliko se vjenčanje slavi po katoličkom obredu, onda je zabranjeno da nakon katoličkog vjenčanja mladenci prisustvuju vjenčanju po pravoslavnom obredu i ponove već danu privolu.

Krštenje i odgoj djece u Katoličkoj crkvi drugi je problem koji može nastati u mješovitoj ženidbi. Naime, iako je i nekatolička strana upoznata s obećanjima svog katoličkog supružnika da će djeca biti krštena u Katoličkoj crkvi, ipak, Crkva je svjesna da zbog velikih problema i poteškoća u braku katolička strana može popustiti i dopustiti da se djeca krste u drugoj Crkvi ili crkvenoj zajednici. Dakle, već kod samog početka, tj. kod odabira u kojoj će Crkvi dijete biti kršteno, mogu nastati veliki bračni i obiteljski problemi, pogotovo ako svaka strana inzistira da se dijete krsti u Crkvi ili crkvenoj zajednici kojoj pripada. Osim toga, odabir da jedno dijete bude kršteno u jednoj, a drugo u drugoj Crkvi ili crkvenoj zajednici sigurno ne doprinosi rješavanju problema. Zato *Katekizam Katoličke crkve*, kako smo već vidjeli u uvodu, i upozorava kada kaže da: *Vjerska razmimoilaženja, drugačije poimanje ženidbe i drugačije religijsko mišljenje i osjećaj mogu biti izvorom bračnih napetosti, osobito glede odgoja djece. Te nadodaje: Tada se može javiti i napast: vjerska ravnodušnost.*

Vjerska ravnodušnost može nastati uslijed nesavladivih bračnih problema oko vjerskog odgoja svoje djece. Naime, može se dogoditi da supružnici iz razloga što oko vjerskih pitanja izbijaju nerješive bračne nesuglasice, odluče kako neće biti praktični vjernici ili se jednostavno klica vjere uslijed mnogobrojnih bračnih problema ugasi te obitelj nastavi živjeti u potpunoj vjerskoj ravnodušnosti. S obzirom na vrlo složenu problematiku mješovitih ženidbi, ovakav je završetak vrlo izgledan i stvaran te se, istina, spašava bračna zajednica, ali gubi se vjera. Zato Crkva i preporučuje da katolički dušobrižnik potpomaže i s posebnom pažnjom i pastoralnom zauzetošću prati takve obitelji te im treba biti potpora, ali nikako onaj koji će svojom riječju unositi nemir u tu obiteljsku zajednicu. Nadalje, istina je da *Katekizam Katoličke crkve* preporuča da je potrebno takvim obiteljima: *potpomažati svladavati napetosti između obveza što ih supružnici imaju jedno prema drugome i prema svojim*

crkvenim zajednicama. Treba također poticati razvoj onoga što im je u vjeri zajedničko i poštovanje onoga u čemu se razlikuju. Međutim, može se dogoditi da upravo ta različitost bude tolika prepreka da se vjera jednostavno ugasi ili potisne kako bi se očuvala bračna zajednica i zajednički život. Stoga, katolički dušobrižnik, iako svjestan da katolička strana nije mogla ili u potpunosti ili nije mogla nikako ispuniti svoje obećanje ili se zbog raznoraznih razloga udaljila od katoličke vjere, treba tu obitelj pratiti i ohrabrivati, a nikako osuđivati ili odbacivati.

Sudjelovanje na nedjeljnom euharistijskom slavlju slijedeći je problem mješovitih ženidbi. Ako su bračni supružnici svjesni svoje vjerske različitosti te je poštuju i ne predstavlja im nerješive probleme, ipak, sudjelovanje na vjerskom nedjeljnom slavlju može biti izvor podjele same obitelji. Naime, ako na istom prostoru gdje obitelj živi, postoje i katolička crkva, ali i crkva drugog supružnika, pitanje je gdje će ići na nedjeljno slavlje, tj. hoće li ići zajedno ili će svatko poći u svoju crkvu? Osim toga, poznat je i problem *interkomunije*, tj. njezine nedopuštenosti, te npr. sudjelovanje na katoličkom misnom slavlju člana protestantske crkvene zajednice ne čini dopuštenim i njezinu pričest u tom misnom slavlju što je očiti znak razjedinjenosti Crkava koja se prelijeva i u bračnu zajednicu. Dakle, obiteljsko sudjelovanje na nedjeljnom slavlju jednog člana iste te obitelji, a možda i djecu ukoliko su kršteni u drugoj Crkvi ili crkvenoj zajednici, dovodi u nezavidan položaj osjećaja nepripadnosti ili isključenosti. Nažalost, može se dogoditi da obitelj upravo zbog ovog problema prestane ići nedjeljom u crkvu i tako se polako stvara vjerska ravnodušnost ili možda čak i otpad od vjere.

ZAKLJUČNO RAZMIŠLJANJE

Iz ovog kratkog promišljanja očito je da mješovite ženidbe predstavljaju izazov Katoličkoj crkvi i njezinim članovima. Sigurno je da samo sklapanje ženidbe niti samim ženidbenim drugovima nije jednostavno te da i prije nego što dođe do sklapanja takve ženidbe, moraju se suočiti s mnogobrojnim problemima i neriješenim pitanjima, a koja ih čekaju nakon samog sklapanja braka. Zasiurno uska i iskrena suradnja između vjerskih službenika razjedinjenih Crkava i crkvenih zajednica mogu u mnogočemu doprinijeti da se takvi brakovi

očuvaju te da im se pomogne da riješe probleme s kojima bi se u doglednoj budućnosti, tj. nakon samog sklapanja braka, mogli suočiti. Stoga, uska i plodonosna suradnja, iskreni i bratski susreti, pa i oni neslužbeni, dijalog i međusobna pomoć između službenika različitih Crkava sigurno su jedan od dobrih pokazatelja bračnim supružnicima da unatoč tome što su Crkve i crkvene zajednice još uvijek razjedinjene, ipak se trude prevladati tu skandaloznu razjedinjenost te im može dati snage da i oni u braku prevladaju probleme i poteškoće gledajući s nadom u budućnost da će jednom jedinstvo ipak biti postignuto.

Osim toga, vjeronauk u župnim zajednicama trebao bi uvijek biti ekumenski nadahnut i prožet ekumenskim temama kako bi se već od malih nogu djecu naučilo što drugi kršćani vjeruju, tj. u čemu se razlikuju od nas katolika kako bi im se, eventualno, kasnije kada odrastu na taj način pomoglo da ukoliko imaju partnera koji nije katolik, a član je neke druge Crkve ili crkvene zajednice, da ga mogu bolje razumjeti i prihvatiti jer ako je netko doista i praktični vjernik, onda ga bez te dimenzije nikako ne možemo u potpunosti niti upoznati niti prihvatiti te naše vlastito poznavanje njegove konfesije uvelike nam olakšava put prema cjelovitom upoznavanju, a onda i prihvaćanju osobe kao takve. Ovo, također, vrijedi i za nekatoličku stranu te jedino međusobnim prihvaćanjem u različitosti, ali ipak u jedinstvu u Kristu, moguće je stvoriti dobre temelje za eventualni budući zajednički brak.

Vjerski službenici svih Crkava i crkvenih zajednica trebali bi uvijek u svom pastoralnom djelovanju na poseban način voditi računa o mješovitim ženidbama te se na poseban način za njih i pripremiti te ih pratiti svojom riječju i bratskom blizinom kako bi im olakšao njihov zajednički život te im uputio riječi i dao poticaj da ne posustanu na započetom putu koji zasigurno nije niti malo lagan, ali uz pomoć Božju koji je blagoslovio i zapečatio taj brak te uz pomoć Kristove Crkve mogu započeto djelo dovesti do kraja i tako svjedočiti ekumensko jedinstvo kojem Crkva teži i prema kojem nestrpljivo iz dana u dan hodi.